

nem kell részleteznem. Sajnos azoknak a száma, akik ennek szervezésére időt fordítanak -- ugyanúgy, mint az érdeklődőké -- kevés. Mielőtt bő lére ereszteném a panaszt, befejezem.

Itt mondom el, amivel kezdenem illett, kellett volna: ezt az előadást Vörös Gabriellának, a szentesi múzeum igazgatónőjének köszönhetjük.

NAGY LÁSZLÓ:

Gondolatok a "Jézus Krisztus utolsó megkísértése" c. filmről

Ismét slágertéma a mozikban a szellemvilág, földöntúli erők csodás borzalommal eltöltő világa, ahol a gonoszok és jónak a manicheizmus és gnoszticizmus által felvértezett seregei csapnak össze egymással. Ronald Reagan, a volt USA-elnök a Szovjetuniót a gonosz birodalmának nevezte, a két ellenpólus ilyen kivetítése megfelel a két szuperhatalom szembenállásának. A Szörnyecskek, Szellemirtók, Űmen, Az utolsó kereszteslovag c. filmekből a vérszagon és kriptahidegségen kívül nem sok művészi mondanivaló árad.

Martin Scorsese filmje, mely 1988-ban készült el, Nikosz Kazantszakis regénye alapján nem tartozik a fenti filmek sorába. Egyesek elátkozzák, és istengyalzásnak tartják, mások próbálnak a felszíni jelenségek mögé hatolni.

A műnek határozott mondanivalója van, mely kissé szájbarágós, néhol túlerőltetett módon vonul végig a film egészén, de ha valaki újat akar mondani egy ilyen jelentőségű témánál, akkor a bevett, kanonizált fordulatokat néha meg kell törnie. A Jézus-események, a megváltás gondolatának, Isten-ember viszonyának újszerű, aktualizált meghirdetésére vállalkozik, amit ha bonckés alá veszünk, fellelhetjük benne az ariánus és monothelétista eretnekségeket, a reformáció papi hierarchiát elutasító szándékát, a négy kanonizált evangélium felületes követését. Ez a film azonban rendhagyó jellegű, s nem szabad benne szigorú teológiai, bibliai megfeleléseket keresni, hanem észre kell venni a XX. századi ember elégedetlenségét. A ma emberének nem érthető a Biblia szövegmagyarázatok nélkül, nem érthetőek a hitigazságokat magukba foglaló dog-

mák, amit az egyetemes zsinatok a krisztológiai, kegyelemtani, szent-háromság-tani kérdésekben a kor nyelvén és gondolkodásmódján zárt stílusnyelvezettel alkottak. Nem lehet mindenki vallástörténész, de az európai keresztény kultúrkörön felnőtt mai nemzedékek nem nélkülözhetnék a kiindulási pont megértését, az alapismereteket Krisztussal és a kereszténységgel kapcsolatban. Provokatív a kérdés, hogy "ha Jézus ismét megjelenik, megint keresztre feszítenék-e?"

Az alkotói mondanivaló Jézus isteni és emberi természetének ugyanazon személyben való küzdelmében bontakozik ki. Minden pillanatában emberként ábrázolja. Kezdetkor a megvilágosodást és a küldetés tudatát vállaló, majd a nyilvános szereplést megkezdő férfi, aki fokozatosan ráébred erejére és életének felfoghatatlan értelmére és mindez a néző szeme elé tárva egy közönséges ember érzelmi-lelki vívódásában. Ember lett, hogy megismerje a bűnöket, amiktől meg kell váltani az emberiséget. Ezért nem szerepel a filmben a szüzi-foganás tana, amit János apostol így ír le: "...akik nem vérnek vagy testnek a vágyából, s nem is a férfi akaratából, hanem Istentől születtek". Jézus a megkísértéseket nem az isteni természetének akaratával, hanem az emberi mivoltának akaratával is le tudta győzni, az is elég volt hozzá. A mai embernek ez szinte felszólítás, hogy van értelme harcának, hiszen győzhet. Jézus azt mondja "az erőszakosoké a mennyek országa", nem akik másokkal erőszakoskodnak, hanem akik lélekben elég erősek.

Júdás alakja is eltér a szokásostól, nem a 30 ezüst pénz kedvéért árulta el az urát, hanem mert így teljesedett be a Messiás sorsa. Júdás csak eszköz, ő a zelótabarát anarchista, aki fegyveres harc élén képzelte el a Messiást, hogy felszabadítsa a zsidóságot a római uralom alól. Sohasem értette meg Jézust, akit fényévnyi távolságok választottak el tőle és nem egy nép pillanatnyi gondjait akarta megoldani, hanem világméretű dimenziókban gondolkodott.
